

С Т А Н О В И Щ Е

НА ПРОФ. Д. П. Н. ЛЮБЕН НИКОЛОВ ДЕСЕВ ОТНОСНО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА МАРИЯ УЛЯНОВА КОЛАР НА ТЕМА «ФОРМИРАНЕ И РАЗВИВАНЕ НА КОМУНИКАТИВНИ КАМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТИТЕ ОТ ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛНОСТИ В ПОЛИЕТНИЧНА СРЕДА», ПРЕДСТАВЕН ЗА ОБСЪЖДАНЕ, ЗАЩИТА И ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН «ДОКТОР» В ОБЛАСТТА НА СОЦИЛНИТЕ, СТОПАНСКИТЕ И ПРАВНИТЕ НАУКИ ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ «ПСИХОЛОГИЯ (ВЪЗРАСТОВА И ПЕДАГОГИЧЕСКА ПСИХОЛОГИЯ/ ПЕДАГОГИЧЕСКА ПСИХОЛОГИЯ)», СОФИЯ, 2020

Мария У. Колар, докторант редовно обучение по възрастова и педагогическа психология в СУ „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа психология“ и дългогодишен университетски преподавател в Тараклийския държавен университет (ТДУ) „Григорий Цамблак“ (2004), гр. Тараклия, република Молдова, осъществява солидно научно проучване, чиито резултати са представени, анализирани, систематизирани и обобщени в настоящата дисертация. Работата е внушителна не само по обем (238 стр.), но и в качествено отношение. Структурирана е правилно – съдържа увод, пет големи глави и заключение, като накрая естествено завършва със списък на ползвани литературни източници и приложения.

И от поместения в края списък на заглавия на ползвани литературни източници и интернет ресурси (223 заглавия плюс 17 електронни ресурса), и от съдържанието на цялостния труд ясно проличава, че М. У. Колар е отлично ориентирана в литературата по специалността и във връзка с темата на обсъжданата работа. При това творчески са ползвани публикувани материали не само от молдовски автори и чуждестранни учени (главно на руски и английски език), но и на български специалисти, преди всичко психолози, педагози и социолози, изявили се в дадената област на знанието – Б. Ангелов (2007), В. Борисова (2003), С. Вацов (2009; 2015), В. Великова (2003), Д. Господинов (2005), В. Делибалтова (2003), И. Иванов (2002; 2003; 2004; 2005; 2013), С. Иванов (1997; 2002; 2003; 2012); Н. Калоянова (2011), А. Кръстева (2006), Х. Кючуков (1997), Я.

Мерджанова (2005; 2010), Е. Пенчева (1989), К. Петрова (2007), А. Попов (2000), П. Радев (1999), Я. Рашева-Мерджанова (2005), В. Руменчев (2006), И. Съйкова, Б. Чакалов (1997), Я. Тоцева (2003; 2009), Й. Христовова-Мандраджиева (2005), С. Цветанска (2005; 2006) и др.

В началните две глави, които условно могат да се нарекат теоретични, са добре изяснени и ясно разграничени основни, близки и сродни понятия, с които се оперира в труда – общуване и комуникация, компетенция и компетентност и др. Въвежда се в употреба понятието *психолого-педагогическо съпровождане на развиването на комуникативна компетентност у студента от педагогически вуз*, разбирано като системно организирана професионална дейност на преподавателите, насочена към успешно развитие на това качество на личността на бъдещия педагог при условията на многоезичен възпитателно-образователен процес. Безспорна заслуга и принос на автора е изграденият модел за такова „съпровождане” развитието на комуникативната компетентност на студента от педагогически вуз.

В останалите три глави (III–V) се съдържа ценна информация относно уникалната социална ситуация в Тараклийския район, считан за център на бесарабските българи в Молдова, гдето при условията на билингвална и мултилингвална среда (руско-българо-молдовско-гагаузка) базовият език за комуникация руският се различава от държавния език – молдовския. Ярко е показана спецификата на обучението в такава среда с всичките ѝ силни и слаби страни от психолого-педагогическо гледище.

Специално следва да се отбележи също богатият и разнообразен методически инструментариум, използван както при конкретното експериментално изследване на 97 студенти в I, II, III, IV курс от пед. специалности История, Предучилищна педагогика, Начална училищна педагогика и Филология в ТДУ (според данни в таблица 5.2 на с. 126 от дисертацията броят им е 95: 54 българи, 17 гагаузи, 12 руснаци, 7 молдовци, 4 украинци и 1 ром – ср. с означения брой на с. 9 и 127), така и при работата за формиране и развитие на комуникативните компетенции у студентите. Благодарение на многообразието и единството от ползвани съдържателни и формални (математико-статистически) методи е направена количествено-качествена характеристика на интересоващи докторантката

обекти, явления, формулирани са обобщения и изводи с научна стойност.

Във връзка с методиката на изследване и с основателните препоръки за педагогическата практика, вкл. програма за СПТ на студентите, М. Колар има несъмнен принос. В случая става дума за принос с важна приложно-практическа стойност, доколкото ползваният от нея методически инструментариум може да служи и на други изследователи и педагози при изпълнението на подобни важни задачи в бъдеще.

Научните приноси в труда, които са лично дело на дисертантката, са отразени в авторската справка за тях в края на автореферата. По темата на дисертацията си докторантката има 5 публикации.

В заключение, цялостната ми преценка за разглеждания дисертационен труд е категорично положителна. Като имам предвид несъмнените му достойнства, съдържащите се в него и изтъкнати вече приноси и отчитайки обстоятелството, че Мария Улянова КОЛАР е автор на пет публикации по темата на дисертацията си, считам, че докторантката напълно заслужава да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор” по професионално направление „Психология” (Възрастова и педагогическа психология/ Педагогическа психология).

София, 5 ноември 2020 г.

Любен ДЕСЕВ

